

totiž „s vorlem polovicí červeným a polovicí bílým, majícím na hrdle korunu zlatú“. (Arch. býv. v Toskan. domě.)

Od tohoto prvotního erbu odchytili se tři větve. Císař Ferdinand II. polepšil (1624, 5. April) erb Zdenka Lva *Libšteinského* z Kolovrat tak, aby na své orlici v pravo červené a v levo stříbrné měl pod korunou štítek rodu Rakouského (stříb. pruh na červeném). Znamení toho užívala hraběcí větev Libšteinských až do svého vymření.

Erb *Novohradských* byl až do polovice 17. st. takový, jako byl prvotní. Avšak pozdější Novohradští měli takový erb jako Libšteinští a nad to byl orel (o dvou hlavách a hrdlech). Obdarování na to jsme nenašli přes pečlivé hledání ve Vídni.

Páni *Krakovští*, kteří se psali svobodnými pány z Újezda, zdvojili erb svůj přirozený s erbem Jeníškův. Štít jejich potom měl v pravé polovici orlici, v levé (z dola nahoru šikou rozdělené) spatřoval se jednorozec, vyskakující svrchu zlatý v černém u zpodu černý v zlatém poli. Nad štítem byly dvě helmice korunované, z pravé vynikala dvě křídla složená, přední červené s polovicí pružiny, zadní stříbrné, nad levou byl říšský orel maje na prsou štítek Rakouský s písmeny F III. Povolení k tomu dáno majestátem 1725, 20. dubna a to Janovi Josefovi svob. p. z Újezda, aby jméno a erb mohl komukoliv odkázati. (Reg. král.) Obrazy všech erbů Kolovratův H. II tab. a VIII tab. jsou pečeti Krakovských tamže.

S pány Kolovraty srovnávali se docela *Žďárští ze Žďáru* posud v král. Saském žijící. Kusé obrazy a popisy jsou v rukopise Roudnickém VI, F. d. 14 též v rukopise 16. st. (23. K. 4 bibl. Pražské. M. tab. 116, H. VIII tab.) Z říšské kanceláře dán majestát (1622, 4. Aug.) Floryanovi Jetřichovi Žďarskému a erb jeho polepšen totiž na modrém štítě orlice v pravo červená, v levo stříbrná s zlatou pružinou a na ní zlatou korunou, přikryvadla stříbrná a červená, na zl. koruně dvě křídla červené a stříbrné, každé s polovicí pružiny a mezi nimi štít domu Rakouského s písmenou F. (Reg. král.)

Týž erb měli také *Čejkové a Dvořečtí z Olbramovic* a popisuje se v dotčeném rukopise Roudnickém. Majestátem d. 1713, 18. Jul. potvrzen bratřím Čejkům a strýci jejich starožitný erb, totiž modrý štít a na něm orlice v pravo stříbrná, v levo červená se zlatou pružinou, přikryvadla stříb. a červ. dvě křídla, bílé a červené s polovičnými pružinami. Majestátem dd. 1748, 6. Mart. polepšen týž erb Václavovi Jáchymovi Čejkovi z Olbramovic a synovcům jeho tak, aby měla orlice korunku na hlavě a na prsou štítek domu Rakouského s písmeny M T (Reg. král. Obr. M. tab. 3 a 60, H. II tab.)

Erbem s předešlými srovnávali se páni ze *Chřenovic*, kteří žili ve dvou pošlostech, *Zruckých* a *Martínických*, jakož i starší jich předkové řečení *Kolovratové z Myšlína* a *Kolovratové ze Zbraslavic* odjinud ze Chřenovic. V majestátu d. 1610, 17. Maj. popisuje se erb jich takto: Štít modré barvy, v němž greyf pták s rozletitými křídly po pravé straně bílé, po

levé červené barvy máje nohy rozložené, hlavou od levé k pravé obrácenou s vyplazeným jazykem, přikryvadla bílá, modrá a červená modrá, korunu zlatou, tři péra pštrosová: zlaté, modré, stříbrné. Tento erb přešel na Jana Sedleckého, kteréhož Aleš poslední ze Zruckých k erbů a titulu přijal a psal se odtud také Zruckým ze Chřenovic. (Reg. král.) Odchylně popisuje se též erb (půl orlice bílé v černém a půl černé v bílém) v Pam. arch. VIII, 269 a to bezpochyby nedopatřením. (Obr. erbů Zruckých H. XII tab.)

Nejistota jest u pánů z *Janovic*. V Balbínově rkpse Aula popisuje se orlice půl stříbrná a půl červená, ona v červeném, tato v stříbrném. Ale v listu d. 1502, 8. prosince, jímž Jan z Janovic nejv. purkrabě, poněvadž rod jeho všechen sešel, přijal Jana Špetli z Prudic za syna a erbovního strýce popisuje se erb ten takto: orel půl bílý a půl červený v modrém poli s roztaženými křídly mající štrych zlatý od jednoho křídla k druhému. (DZ. 6. D 13.) Špetlové pak píšíce se také z Janovic měli též erb. (Jeho obraz H. X tab.) Chybně jest malován v rukopise Čabelickém jako červená orlice na modrém štítě. V rukopise VI. F. d. 14. knihovny Roudnické sice jsou barvy tak jako v listu l. 1502, ale orel jest dvouhlavý a nad oběma hlavama jest zlatá koruna. Klénotem i Zruckých i Janovských byla dvě křídla složená. Tím jest vyčerpána řada těch, kteří měli orlici stejných barev.

Do druhé řady patří černá orlice. Páni *Valkounové z Adlaru* měli na stříbrném štítě černou orlici se zl. pružinou, jak se spatřuje na obrazech ve Zlonickém kostele, ale líbovali si již od r. 1320 v tom, že ji na štít tak sázeli, aby šla hlavou do jednoho z horních koutů. Klénotem byla tři péra bílá. (Paproc. o st. ryt. 291, M. tab. 122, H. X tab.)

Krásný erb pánů z *Životína* spatřuje se v Pnenském Týnci. Jest to nejkrásněji vytesaná orlice, kterou jsme kdy viděli a také je položena hlavou do rohu. Barvy štít stříbrný, orlici černou, pružinu, pysk, drápy zlaté, jazyk červený svorně obsahují i Aula i rukopis Roudnický, také o nich svědčí erb Lobkovského rodu, do něhož Životínská orlice pojata. (Viz Pam. arch. IX, 8.) Klénotu jsme ani na pečetěch ani na obrazech neviděli. (Obr. erbů H. VIII tab. a pečeti tamže.)

K nim se druží orlice vladky z *Nechvalic*. V rukopise E. 1, I 1. bibl. Roudnické vyobrazen jest erb Anny Lobkovské z Nechvalic totiž na stříbrném štítě černá orlice (bez pružiny) se zlatým nosem, zlatými drápy, ale přes brky křidel jdou bílé pruhy. Klénotem jest táž orlice a přikryvadla týchž barev. (Obraz H. VIII, 170.)

Páni z *Vlašimě* odedávna nosili na štítě orlici a nad helmou složená křídla, jako l. 1353 Hynek a l. 1363 Beneš z Vlašimě. Avšak Zdislav z Vlašimě (1385) měl za klénot člun, jakési dědictví po starších pánech z Vlašimě a to po těch, o nichž se čte v staré písni: „z Vlašimě člun polovičný.“ (Font. r. Boh. III, 240.) Zajímavé pak jest, že i páni z Jenšteina v tu dobu, když Vlašim drželi, si člun jednou pod své supí hlavy položili. Prostá orlice spatřuje se ještě na pečetěch Jana (1477) a Jindřicha Jankovského z Vlašimě.

Z vyobrazení v Paprockého Zrcadle (str. 152) a v majestátu d. 1615, 24. Octb. uděláme si obraz erbu, jak mu Jankovští z Vlašimě na Moravě přivykli. Na štítě stříbrném černá orlice rozletitá se zlatými nohami a přes touž orlici pošikem čtyři pruhy, nejspodnější a druhý od něho modrý, ostatní zlaté. Přikryvadla byla zlatá a modrá, klénotem dvě orličí křídla (černé barvy) jedno na druhém a přes ně pošikem dva pruhy, na vrchním křídle hořejší a na spodním dolejší zlaté a ostatní modré. Majestatem dotčeným povýšení byli do panského stavu a potvrzen erb jich rozšířený erbem Jenšteinských pánů z Vlašimě, tak že měli pak štít křížem rozdělený, v 1. a 4. poli starý erb, v 2. a 3. dvě červené supí hlavy a krky ve stříbrném poli, přikryvadla po levé stříb. a červená, po pravé modrá a zlatá a na křídlech přes nadepsané pruhy dvě supí hlavy.

K těmto rodinám, jichž barvy nám známy jsou, přidáme Moravana *Albrechta z Kurvic*, tuším dobře z *Krvovic* (1397 a 1413), na jehož pečetěch se spatřuje orlice. Ve sbírce (Conrad Grunenbergs Wappenbuch) jest erb jeho vyobrazen, totiž na zlatém štítě modrá orlice s červ. pružinou, jazykem a nohami též barvy. Zrovna tak je malován erb jeho v knize Arlberského bratrstva (fol. 178.).

U následujících rodin nám barvy známy nejsou a erby jich viděli jsme jen na pečetěch. Jindřich z *Bělušic* odjinud z *Chodžova* (1408) měl na štítě orlici, jejíž hlava obrácena jest k pravému koutu. Zrovna tak pečetili potomci jeho Hrádkové z *Chodžova*.

V archivu křížovnickém zachovala se utržená pečet *Petra z Bítova* s krásnou orlicí ze 14. st. pocházející. Bítov jest u Králova Dvoru a ne-daleko bylo zemanské sedění Litohlavy. Držitel jeho Jan z *Litohlav* (1373) také nosil orlici na štítě.

Ve Vltavsku byli erbu orlice vladky ze *Zahrádky*, l. 1407 Diviš l. 1413 Brus z *Trutmaně* (1433 ze *Zahrádky*), 1433 a t. d. Svojsě a potom Šturmové ze *Zahrádky* na Moravě. Orlice jejich často bývá vyobrazena s hlavou k pravému koutu namířenou (u Šturmů ještě l. 1507). Tak i nosil orlici Mikuláš *Krchlebec z Krchleb* (1432—1441) slavný válečník a krajan předešlých. Soudíc pak z pečetí zachovaných patřili k témuž rodu Přibík z *Předbořic* odjinud ze *Lhoty* (1429, obraz pečetí H. VIII tab.) a Přibík Hema z *Libčic* (1430) a Jan *Léva z Chlumu* (1489).

Vladyky z *Nemyčevsi* byli bezpochyby větví pánů z Vlašimě. Petr z *Nemyčevsi* (1452) nosil na štítě orlici, a týž erb měl l. 1450 Petr z *Tuří* a později Čěčové z *Nemyčevsi*.

Erbu orlice byli i páni z *Pečky*, zejména l. 1418 Léva, 1422 Jan, 1450 Jaroslav a 1482 Kateřina.

Odolen farář v *Křemži* (1383—1398) měl na pečetí také orlici, ale nevíme na jisto, zdali za znamení svého rodu aneb z jiné kterékoliv příčiny. Rodem se psal z *Košína*.

Erbu orlice byli také vladky z *Komařic* totiž ti pozdější, kteří se do *Komařic* přivenili; zejména ji nosili 1404, 1407 Beneš, 1436 Odolen,

1456 Beneš, 1470 Jan Odolen, 1472—1484 Beneš Odolen a 1482 Řehoř Odolen. Soudíc podlé jména Odolen pocházeli od pp. z Olbramovic, u nichž bylo jméno Odolen oblíbené. (Obr. pečeti H. III tab. č. 6.)

Ondřej z *Popovic* (z těch, které jsou u Benešova) pečetil l. 1361 orlicí. Potomek jeho Svatomír z Popovic byl l. 1419 seděním na Milíkovcích (Arch. býv. dvorský) a odtud *Svatomírové z Milíkovců* (1458 Petr) pečeti-ovali orlicí.

Na Moravě z téhož erbu vyskytuje se *Oldřich z Ostrova*, jenž koupil l. 1378 Martinice. Měl syny Jindřicha (1386—1418) a Alberta (1386—1418), kteří se psali z Martinic. Na obou pečetech (1401—1411) spatřuje se orlice, která ještě l. 1444 je na pečeti Janka z Martinic.

Také se spatřují orlice na pečetech Moravanův Přecha z *Kojetic* (1409), Jana z *Bačkovic* 1461) a Hynka odtudž (1477—1488). A protože později *Pavlovští z Pavlovic* měli na štítě orlici (Mitth. XXIV, 187) dosti možná, že byli potomci některého z tuto jmenovaných.

Naposled promluvíme o vladykách z *Vraního* v Čechách. Na Vraním seděli tuším dva rodové. Z jednoho pocházel *Bedřich* (1346), na jehož pečeti se spatřuje ruka a rameno s dobytým mečem. Druhý rod nosil na štítě orlici jako l. 1365 Ondřej a l. 1375 Vilém. I zdá se, že tito erbu orlice podělili první a přijali po nich ruku s mečem za klénot. Tak jest viděti na starožitném pečetidle Habarta z Vraního, které nalezeno u Žichova a je uschováno v Roudnickém zámku, tak pečetil l. 1406 Mikeš z Vraního a v potomních dobách Šlovičtí, Kopanští a Vejcové z Vraního (avšak sem nepatří *Tatousové* a *Lunikovští z Vraního*). Týž erb se spatřuje také na pečeti *Livína z Nedřeva*, odjinud z *Čívic* (1475. Obrazy pečeti H. VIII tab.

O sobě je *Michálek z Dubu*, l. 1393—1397 z *Orla* řečený. Nosil orlici týmž způsobem jako vladyky z Bělušic; l. 1393 měl kromě toho korunu nad helmou a nad ní orlici. Dub ten je tuším u Vlašimě.

6. Zavínutá střela.

Vzácný tento rod ode dávna rozšířil se po Čechách, na Moravě a v Opavsku a záhy se tak rozvětvil, že nemožno jeho vývod od prvního předka sestaviti. Palacký mu dal jméno *Benešovici*, poněvadž mezi jich slavnými předky byli Benešové a od nich založen dvojí Benešov, jeden v Čechách u Prahy a druhý v Opavsku. Benešov u Prahy mohl by se pokládati za jejich původiště, neb sem přinesl (1162) nábožný Beneš vzácné památky z Itálie, které obětoval kostelu Benešovskému, ale záhy (1234) vyskytuje se i druhé sídlo Náměšť na Moravě a od konce 13. st. vyskytuje se drahně sídel rodu tohoto od Prahy až za Opavu.

Od Beneše z Benešova (1220 atd.) pocházeli páni z Benešova, Bechyně a Dubé skrze syny jeho Voka (1222—1239), Drslava a Matouše.

Páni z *Benešova*, psali se druhy i ze *Cvilína*, *Branic* a *Lobenšteina* (jen ve 13. st.). Z jejich rodu pocházel také *Milota z Dědic* († 1307) a bratr

jeho biskup Dobeš. Milotovi potomci psali se také z *Konopiště* a vymřeli za krále Jana. Na pečetěch Miloty z Dědic (1286, 1297), Dobeše z Benešova (1327), Beneše a Budiše z Benešova (1383) a Anny z B. odjinud z Kvasic (1437) jest zavínutá střela. Barev neznáme.

Na pečetí Dobeše z *Bechyně* l. 1284 a 1303 spatřujeme kromě zavínuté střely také za klénot rybu (tuším kapra), což jak se zdá, dědičným se stalo. Neb též znamená spatřujeme l. 1347 u Dobeše z *Kamenice* (vlastně z *Bechyně* řečeného), kdežto na pečetěch potomka jeho Zbynka (1382—1387) klénotu není. (Obr. pečetí Bech. H. VII, 1; VIII tab.)

Z téhož rodu pocházel také slavný Tůma ze *Štítného*. Pečeť jeho se zachovala v listu sestry jeho Peltraty (1414). Obraz její H. IV, tab. 4 č. 5.

Páni z *Dubé* nosili na štítě stříbrném střelu červené barvy. Tak erb ten má Aula Caroli, je vymalován v paláci Píseckém a v Richenthalově popsání Kostnického sněmu. Nejstarší vyobrazení jsme viděli na pečetí Ondřeje z *Dubé* l. 1284. Potomci jeho měli střelu také za klénot jako l. 1357—1385 Ondřej, 1367—1385 Vaněk, 1371 Beneš, 1387 Jindřich. Mračtí z *Dubé* měli za klénot křídlo (DZ. 60; D. 2). V Jakubičkově sbírce jest bílá střela v červeném, klénot páví kyta proražená střelou. Pod. M. tab. 108, obr. pečetí H. III, tab. č. 4, XII, tab. pečeť Roháčova H. IV, tab. 4, č. 2.

K pánům z *Dubé* druží se některé schudlé větve také z jižního Kouřimska, jako oni pocházející, jako zejména vladky z *Lopřetic* neb *Opřetic*. (Viz Pangerl G. U. 446.) Též na pečetí Prokopa z *Ostrova* (1387), Marše *Skřečky* z *Pětichvost*, odjinud z *Ruprechtic* (1390) a Havla z *Přepych* probošta Broumovského (1444) spatřujeme zavínutou střelu.

Ve východních Čechách žily také rodiny tohoto erbu, avšak možná, že sem přišly z Moravy. Patří sem Jan *Tele* z *Dašic* (1398) a Jan *Střela* z *Výhled* (1398), kterýžto má příjmení po svém štítu a Oldřich *Flaška* z *Lazec* (1408). Snad od některého z nich pocházejí *Opitové* z *Maličina*. V Roudnici (ve sbírce pečetí č. 6794) nachází se otisk pečetí Jana Opita. Střelu má také za klénot, avšak obrácenou zavínutím nahoru a hrotem dolů, kdežto ve 14. st. hrot k pravé straně obrácen bývá. Dobře je také viděti tato znamení na pečetěch Jiříka z *Maličina* (1509—1513 v arch. mus.) Kolář našel malovaný erb v rukopise 8330 c. k. soukr. knihovny ve Vídni a poznamenal, že střela jest stříbrná (štít bezpochyby červený).

Hrochové z *Mezilesic* jsou bezpochyby potomci Jana Telete aneb Střely. Na pečetí Jana Hrocha z *Mezilesic* l. 1460 spatřuje se zavínutá střela, celý štít obsahující. (Obraz H. I, tab.) Pozdější erb byl jiný. Jak jej Kolář našel v dotčeném rukopise č. 8330 a v Salmovském erbovníku (MS., 23. K 4. bibl. Prag.), není pochyby, že štít byl na příč rozdělený, svrchní část červená a ve spodní stříbrné černá zavínutá střela. Odchylná jsou vyobrazení v Jakubičkově sbírce. Na jednom zlatá zav. střela v zeleném, na druhém bílá přes tři pruhy příčné, dva červené a prostřední bílý. Nesouhlasí také M. tab. 100 a 133. Zajímavý je majestát dd. 1678, 6. Novb.,

který dal císař Leopold Petrovi Jindřichovi *Hrochovi z Pěšic*, kr. radě nad apelacemi, v němž jej povyšuje do rytířského stavu (protože předkové podle svědectví Paprockého od králů byli erbem darováni) a potvrzuje jejich starodávný erb, totiž polovičný štít, horní pole červené a v něm prastará pohanská střela, ve spodním bílém močál a nad ním tři zelené pahrbky, přikryvadla bílá a červená a nad korunou zase střela. (Orig. u sv. Jiljí v Praze s vyobrazením.)

Na Moravě vyskytuje se zavínutá střela záhy totiž na pečeti Budiše z *Naměšti* l. 1234. (Reg. I, 401.) Tuším že tento Budiš a Budiš z Budišova l. 1240 (Reg. I, 458) jsou táž osoba. Soudíme tak proto, že se zavínutá střela l. 1397 u Budiše z *Budišova* opakuje.

Nejstarší Kravařské pečeti našli jsme u Beneše ze *Štítína* (1282) a Voka z *Kravař*, odjinud z *Benešova*. (Reg. II, 550.) Na pečeti jiného Voka r. 1340 spatřují se rohy jako klénot, ale pozdější Kravařští dávali si za klénot buď střelu aneb křídla. Krásně jest vyobrazen ve deskách zemských erb Petra z Kravař a ze Strážnice. Na červeném štítě jest stříbrná střela zavínutá, přikryvadla jsou stříbrná a červená a klénotem jsou dvě složená křídla, spodní zlaté, vrchní černé a to je kromě krku posázeno zl. lupínky lipovými. (Obraz erbu H. VI, tab.)

Těmto pánům nejbližší byli páni z *Tvorkova* (l. 1367 Zbyněk), kteří se později Tvorkovskými z Kravař psávali. Majestátem dd. 1781, 23. Decmb. potvrzen erb poslednímu toho rodu totiž Karlovi svob. p. z Kravař na Sucholazci, totiž na červ. štítě stříbrná střela s rohy, přikryvadla červ. a stříbrná, dvě černá křídla složená a na vrchním 10 stříbrných srdíček. Před helmicí jest cedulka s černým slovem *Odrovastius*, kterou drží dva diví mužové majíce život a hlavu otočené listím a dlouhé stříbrné holi držíce. (Reg. král.)

V Slezsku se erb Tvorkovských několikráte ve deskách spatřuje, tak 1526 v II. knize Krnovské erb Oldřichův, 1555 v VII. knize Opavské Jiříkův (s černým křídlem), 1581 v III. knize Krnovské Jiřího Bernarta (s dvěma žlutými křídly), 1586 v VIII. knize Opavské Mikulášův (s dvěma černými složenými křídly, 1625 v XI. knize Opavské Pertoltův (s dvěma černými křídly a na nich zlatými lipovými lístky).

Z pánův ze *Štraleka* prvního tohoto erbu jsme našli Zbynka (1336). Týž má heslo to na pečeti, ale v listu slove ze *Svrčova*. (Reg. IV, 105.) Za klénot mívali též střelu, ale položenou, jako páni z Dubé ve 14. st.

Na pečeti Hruta z *Kněžic* (Cod. dipl. Mor. IX, 103, k r. 1359) spatřuje se jako klénot zavínutá střela. Týž byl bratrem Dobeše, Herše a Voka a otcem Ondráka a Půty. Soudíc ze jména Hrut přiřzenila se rodina tato ke starší rodině vladyk z Kněžic, u níž jméno Hrut bylo oblíbeno.

Od pánů z Benešova posli páni z *Budčovic*. Kolář našel na (netištěném německém) listu n. kláštera Starobrněnského (1334) pečet Voka „von Budeschewitz“, na níž jest nápis s. wokonis. de Beneschau. Pečetí Čeňka a Rudolfa bratří z Budčovic jsme neviděli, ale Čeňkovi synové Čeňek

a Heralt nosili na štítě také zavínutou střelu. Klénotem této rodině byl kapr, jako u pánů z Bechyně.

Na *Kvasicích* záhy seděli páni tohoto rodu. Souditi tak lze ze jména Miloty z Kvasic (1269, Reg. II, 257), zamilovaného u pp. z Benešova. První pečeť našli jsme u Budiše z Kvasic (1385, arch. Třeboň.), ale pečeť nebyla jeho, nýbrž jakéhosi Dobeše „de Morisaw“ a s tímto nevíme si rady.

Téhož erbu byl také l. 1397 Straš z *Bilečova* (Cod. dipl. M. XII, 161). Z nápisu na pečetě zdá se, že se psal také z *Lelekovic* (?)

Nejistý je původ pánův z *Doubravice*. Zdá se, že jich předkem byl Ješek Doubravička z Doubravice, který l. 1378 hrad a městečko Doubravici prodal. U Zbyňka Doubrávky, který l. 1415 Osové koupil, našli jsme erb střely a tu měli Osovští z Doubravice do vymření. V Jak. sbírce jest štít červený, střela bílá, klénot páví kyta s prostrčenou střelou. (Obraz erbu H. II, tab.)

Ještě temnější jest původ *Sedlnických z Choltic*. V Čechách nenašli jsme jediného téhož erbu. Poměrně dosti pozdě (1440) vyskytují se bratři Petr a Jindřich z Koltic, kteří tehdy získali Huštěnovice (Arch. č. VII, 596), též Mikuláš a Jiří bratři a Jan l. 1448 jsou na Sedlnici. Ve deskách zemských Opavských štít červený, střela bílá a nad helmou páví kyta střelou prostřelená. Tak 1602 v IX knize Albrechtův erb, 1691—1699 v XVII. a XVIII. knize Františka Viléma.

Ze kmene pp. z Kravař pocházel bezpochyby Vok z *Kopidlna* v Čechách, na jehož pečetích l. 1340 a 1341 se zavínutá střela spatřuje.

7. Poloutrojříčí.

Palacký pojmenoval rod tento Drslavici, protože z předků osobní jméno Drslav oblíbeno bylo, ale počítal k rodu tomu omylně také pány z Potšteina a z Litic, jichž předkem byl Drslav kmet Plzenský 1160—1165. (Sveden k tomu byl tuším pojednáním Jindřicha Švihovského, jenž Potštejn za německý název hradu Rábí pokládal.) Kolář následuje ho napsal do Pam. arch. VIII, 81 Rozrod Drslavicův, do něhož shrnul nejen všechny rodiny, které byly erbu poloutrojříčí a Potšteinského přibral i drahně z jiných rodin, u nichž našel též osobní jména, jako u Ryžember, ských a Potšteinských. V posledních letech, když jsme spolu promlouvali ustoupil od toho a zejména uznal za pravé, že Ryžemberští a Potšteinst- za jeden rod se pokládají nesmějí pro rozličnost erbu a že není kromě podobnosti osobních jmen žádná příčina, aby se za jeden rod pokládali a rozdílnost erbu měněním jeho vykládala. Z těch příčin i já se tak zachovávám.

Podstata toho erbu jest taková, že štít jest polovičný a levá neb pravá polovice protkána jest příčnými pruhy dvojí barvy. Paprocký (o st. pan. 102) podlé pověsti, kterou slyšel vypravovati, udává toho tu příčinu, že Děpolt Přemyslovec vzav spravedlivý díl dědictví svého bydlel

v kraji Plzenském a Prachenském a nechtěje míti společnosti s knížaty, i erb sobě změnil, neb nosil za znamení rytířské tři štryhy bílé, které tři řeky vyznamenávaly, Otavu, Úhlavu a Vltavu, skrze panství jeho běžící. Že Paprocký nepsal z hlavy, o tom svědčí starší pojednání Jindřicha Švihovského z Ryžemberka, jenž svůj rod také od Přemyslovcův odvozoval.

Přední rodina tohoto erbu byli *Švihovští z Ryžemberka* a všichni ti, kteří s nimi sice z jednoho předka pošli, ale po rozličných sídlech se jmenovali. Nejstarší jich pečeť našli jsme u Děpolda komorníka (1279, Reg. II, 507), jenž má na pečetě nápis „de risnberc“. Štít tu není rozdělen než tři pruhy táhnou se až do jeho polovice, jsou vyvýšeny a mřežovány. U potomků jeho ve 14. st. nachází se i to, že štít jest na polovice dělen úzkým pruhem. Tak se spatřuje nejen na pečetěch, nýbrž i v Hradeckém zámku, kdež jest dělicí pruh zlatý, pravá polovice červená a v levé tři červené a tři bílé pruhy. Aula Caroli (pruhy v pravé polovici v erbu p. ze *Švihova*) a obraz v Blatenské věži se shodují. (Obr. M. tab. 76 a 142, H. IX, 67 a tab.) V rozličných polovicích spatřují se pruhy i na erbech v Rabském kostele. Co se týče klénotu, měl Děpolt l. 1360 široký toul barvami tak rozdělený jako štít, tedy pruhy v levé polovici. Břeněk ze *Skály* (1378 a t. d.) míval dvě křídla složená a druhdy přes ně pruh, ale potomci jeho oblíbili si dvě křídla proti sobě obrácená. Na obraze Břeňka z Ryžemberka (ok. r. 1400, v knize bratrstvo sv. Kryštofa na Arlberce) spatřuje se pán, an levicí drží štít, v jehož levé polovici jsou tři bílé a tři červené pruhy a pravá strana červená, a pravíci korouhev, kdež pruhy jsou na opačné straně. Přikryvadla na helmě jsou červená, nad tím zl. koruna a dvě křídla; pravé jest celé červené, levé pruhované, třikrát červené a třikrát bílé. Půta ze *Skaly* (1406) dal si na složená křídla tři pruhy, ale Jan ze *Skály* (1408) zavedl to tak, že měl dvě křídla za klénot a na každém z nich pruhy, na jednom pokosem, na druhém pošikem tak, že prodloužení jich by se nahoře v úhel sbíhalo. Tak to i činili jeho potomci.

Moravská větev rodu tohoto, zejména zakladatel její Břeněk z Ryžemberka (1409) vzala si za klénot dva jelení rohy o třech parozích.

Páni z *Dolan* (1339 Protiva a Jindřich, 1378—1391 Půta, l. 1440 Děpolt) též se hlásí k tomuto erbu a od 15. st. psali se z Ryžemberka, jako ku př. Břeněk, který u Sodoměře padl. Tak to i vedli páni z *Výrova* (1391 Jindřich), jichž potomci se nazývali *Výrky* a *Úsilovskými z Ryžemberka*.

Páni z *Malesic* pocházeli od Děpolda z Malesic, nejmladšího syna dotčeného Děpolda, komorníka. Z této pošlosti jsou nám známy erby Děpolda (1318), Břetislava (1339) a Doroty (1432).

Z téhož rodu pocházel také Ojř z *Kornberka* (1318 pečeť v univ. knih.), ale spojitost jeho ani se staršími, ani s pozdějšími není známa.

K rodu pánů z *Vřeskovice* patřil tuším Jaroslav ze *Skočec*, odjinud z *Pořiči* (1334). Týž si na štít svůj Ryžemberský přibral sokola, položiv

jej na levou polovici. Prostý štít Ryžemberský nosili l. 1362 Bohuslav Hrubec *ze Šonangru* (tuším německého názvu Úporu, části Vřeskovic) a l. 1375 Černín *ze Škočec*. Tých erb měl také l. 1375 Zdebor *ze Vřeskovic*, ale Racek *ze Šonangru* (1392) rozhojnil jej klénotem ryby a dvěma divými muži štít držícími. Tato ryba připomíná nám klénot dvou ryb křížem přeložených, jak jej spatřujeme na pečetí Oty *z Bířkova*, odjinud *z Vřeskovic* (1339). Obr. pečetí H. IX, 203.

Úličkové z Úlic byli schudlá větev tohoto rodu. Erb Ryžemberský je na pečetí Jana *z Úlic* (1374), Lvika a Markvarta odtudž (1387) a Markvarta odtudž (1470—1482). Zdeněk *z Úlic* (1515) měl za klénot dvě křídla s pruhy na ten způsob, jako pověděno o Janovi *ze Skály* (1408). Na manské knize Křivoklatské z r. 1566 vyobrazen jest erb Václava *Úličky z Úlic*, totiž štít polovičný, jehož levá polovice jest červená a pravá třemi černými a třemi zlatými pruhy příčnými rozdělená. Tých erb s točenici červené a černé barvy a přikryvadly červenými zlatými a černými červenými (klénot?) našel také Kolář v dotčeném rukopise č. 8330. (Obraz erbu H. VIII a IX tab.)

Jiná schudlá rodina byli vладыky *z Sulislavě*. Sem patří jmenovitě Ješek (1382) a l. 1448 Jan Polák, tak že i tu se ukazuje řada. Touž řadu pozorujeme i u vладыk *z Blahust* srovnáváme-li pečetí Půty *z B.* (1412 na tých způsob jako Děpoltova l. 1279), Pavlíka Mnicha (1427) a Jana Mníška (1492).

Jako odstřelkové velkého rodu objevují se l. 1339 Půta *ze Svrčovce* a l. 1482 Dominik *z Újezda*. Tých má na pečetí (v říš. arch. Mnichov.) erb Ryžemberský a za klénot sedm ječných klasů. Avšak tento samotný klénot vyskytuje se již l. 1427 na pečetí Purkarta *z Újezda* a bezpochyby je přejat od nějaké starší rodiny *z Plzenska*.

Černínové z Chuděnic jsou druhou znamenitou větví tohoto rodu. Starodávný jich erb vyobrazen jest v kostele Chuděnském, totiž polovičný štít, jehož pravá polovice jest červená a levá má čtyři modré a tři bílé pruhy. Klénotem jest křídlo též polovičné v pravo červené v levo modré s dvěma bílými pruhy a vršek jest zelený, ale na pečetí Viléma Černína (1499) jsou složená křídla a přes ně tři pruhy pošikem. V Paprockého Diadochu (o st. ryt.) jsou pruhy v levé polovici štítu a klénotem jsou dvě křídla proti sobě obrácená, na nichž jdou pruhy pokosem a pošikem. Když Ferdinand II. (1623, 15. Mart.) Heřmana Černína do stavu starožitných rodin panských vyzdvihl, ozdobil štít jeho štítem rodu Rakouského s korunou a písmenami R M F vždy jednou na každém pruhu a mezi křídla (modrá se stříbrnými příčnými pruhy) vložil bílé rameno se šavlí (se zlatou rukojetí) a palmovou větev na památku posláni jeho do Cařihradu. (Reg. král. Pod. M. tab. 60.) V zámku Hradeckém nachází se drahně starých a nových vyobrazení Černínského erbu, z nichž vývoj jeho (díky dobrému spořádání) hravě stopovati lze. (Obr. erbu H. II. tab., starý H. IV, 64.)

Z Plzenských Drslavců zbývají nám kromě následujících ještě vladky z *Hrádku*. Jsou dvě rodiny Ryžemberského erbu, totiž *Sulkové ze Hrádku* a *Stachové ze Hrádku*. Na pečetích Sulků spatřují se jako klénot složená křídla s 3 pruhy pošikem položenými. Erb Stachů malovaný kdesi Kolář viděl a poznamenal, že pravé pole bylo černé, v levém tři stříbrné a tři černé pruhy, na helmě, dvě křídla rozložená třemi bílými a třemi černými pruhy ozdobená.

Erb *Čejkovských z Čejkov* byl červeným pruhem rozdělen, pravé pole bílé, v levém tři bílé a tři červené pruhy, nad helmou dvě křídla složená, vrchní barvami rozdělená, spodní červené. (Tak v rukopise Salmovském 23. K. 4 bibl. Pražské a v rkpse Vídenském.) Vilím Čejkovský (1576) měl za klénot složená křídla a na vrchním tři pruhy pošikem.

V bývalém Vltavsku byli zemanští rodové, kteří mívali týž erb, ale nevíme, máme-li je sem počítati, poněvadž v nejstarších pečetích pruhy nejdou rovně, nýbrž pošikem; jen mimořádně nacházejí se u některých osob rovné pruhy. Z těch příčin klademe je pro sebe na jiném místě. (I, 25.)

Možná že sem patří také *Horové z Ocelovic*. Na nejstarší pečetí Jana Hory (1449, v Dražďanech) jsou v pravé polovici štítu tři pruhy; na pozdějších ku př. 1583 Jiříka Hory a 1612 též Jiříka jsou jen dva pruhy. Na poslední pečetí spatřuje se též klénot, totiž rohy. Barvy popisuje Kolář (podlé Štampachovského vývodu v měst. mus. Praž.) takto: pravá polovice stříbrná, v levé dva modré a dva stříbrné pruhy, nad helmou rohy, v pravo modrý, v levo stříbrný a mezi rohy zlatá růže na zlatém stonku. Trochu jinak M. tab. 9. Trochu od předešlých odchylný štít má Jan H. z O. (1479 v arch. Dražďanském) totiž pravou třetinu vyvýšenou, z ní vybíhají tři pruhy v levo končice se ostřím, z levé pak třetiny vybíhají v pravo též pruhy týmž způsobem. (Obraz erbu H. IX tab.)

8. Lekna.

Erb rodu, z něhož zbyli poslední hrabata z Kounic, staročesky takto se popisuje „dvě bielě lekně na ratolestech visiechu, kteréž z kořene kmeného v červeném poli vychodiechu“. (Font. rer. Boh. III, 243.) Pokud je známo, byly barvy u všech rodin tohoto erbu stejné. Nejstarší nám známá pečeť je Oldřicha z *Drnholce* (1268) (viz obr. H. VII tab.); u spodiny listů vyskytuje se tu znamení o třech lalocích, jež se spatřuje též na pečetí Hroznaty z *Úžic*, kdežto u pozdějších nahrazeno bývá třemi tečkami na každém lupínku. Prosté znamení nachází se na pečetí Heřmana otce Arnošta z *Rudvikova* (1289).

Páni z *Újezdce* a z *Kunic* za klénot si brávali složená křídla, na jichž vrchním bylo malováno znamení štítu, jako učinil l. 1352 Albert z *Újezdce* a z *Chrašťan*. Avšak Štěpán Poduška z *Újezdce* na svých pečetích (1366 — 1394) má prostá lekna za klénot.

Páni z *TalMBERKA* starodávný svůj erb rovnající se erbu ostatních rodin tohoto erbu udrželi až do vymření. (Obr. M. tab. 120, a H. IV tab.) Větvi jich byli páni z *ČERNČIC* na Hradecku, zejména 1364 Jan, 1382 atd. Vítek. Předek jich byl asi Arnust z TalMBERKA, jehož pečetidlo se našlo v ČERNČICÍCH a jest nyní v Pražském museum.

Erb *ČERNČICKÝCH* z *KÁCOVA* (viz obr. pečeti H. V a XII tab.) rovnal se TalMBERSKÉMU. Předek jich Arnošt (1432) má kromě štítu prostá složená křídla. V Jakubičkově sbírce jsou lekna bílá, štít červený, křídla černá.

Klénotem odchýlili se *RYCHNOVŠTÍ* z *RYCHNOVA*. Na pečetech již rozmazaných Heřmana a Jetřicha z Rychnova (v Dobrušce) podobá se týž klénot páví hlavě; aspoň tak lze souditi ze tří spaliček, které z jakési hlavy vynikají, ale na pečeti Jana z Rychnova (1454, v arch. Hradeckém) zdá se býti psí hlavou. Barvy jsou červená a bílá. (M. tab 116. Obraz pečeti 1364 H. V tab. II, 13.)

Páni z *MARTINIC* snad se odštěpili od Újezdeckých. Erb jejich totiž štít s lekny a dvě křídla rozložitá a na každém po leknu rozhojněn byl l. 1621, 10. dubna majestátem z říšské kanceláře daným, když Jaroslav Bořita byl mezi říšská hrabata vyzdvižen, totiž že byl dán mezi křídla nad korunovaným helmem štít korunovaný domu Rakouského, v jehož třech polích byla zlatá písmena E. M. R. (potvrzeno l. 1622, 6. ledna z české kanceláře). Hrabata z Martinic mívali také na štítě mezi lekny hvězdu. (Obr. M. tab. 68, H. VIII, 128 a tab. pečeti VIII tab.)

Páni z *KOUNIC* v dřívějších dobách měli dvoje přijmení, totiž *ŠÍŠKA* a *STOŠ*. Obojí mívali týž erb jako TalMBERŠTÍ a MARTINIČTÍ. (Obr. H. X tab.) Staré pečeti Stosů známy jsou 1378 Hynčíka Stoše z *POSUTIC* a Mikuláše z *HOŠTALKOVIC*, 1384—1399 Oldřicha Stoše z *BRANIC*, 1399 Oty Stoše z *BRANIC*, 1437—1440 Oldřicha z *BRANIC* a z *DŘEVOHOSTIC*, 1487 Petra Stoše z *KOUNIC*. V III. diskách Opavských jest erb Jana mladšího Stoše z *KOUNIC* na Petřikových sudího (1486) se složenými křídly. Odchylně M. tab. 64. Kašpar Stoš majestátem l. 1701, 17. ledna povýšen do panského stavu a potvrzen a polepšen jeho erb, totiž: červený štít a na něm dvě lekna stříbrná, křížem přeložená, každé s 3 kořeny a nahoře velkým lupenem proti sobě postavená, dvě kolčí helmice bez korun s přikryvadly červenými a stříbrnými a na každém dvě lekna křížem přeložená. (Reg. král.)

L. 1642 dne 12. června dán majestát Lvovi Vilémovi z *KOUNIC* (potomku Šíšků), aby připojil ke svému erbu erb Sezimů z *ÚSTÍ*. (Reg. král.) Nový tento erb potvrzen l. 1683, 12. ledna z císařské kanceláře a byl: štít křížem rozdělený, 1., 4. pole červené s lekny, 2., 3. zlaté s modrou růží (a zlatým v ní jádrem), tři helmice s pokryvadly červenými, stříbrnými a zlatými, modrými, nad prostřední helmicí modrá růže, na pravé zl. korunovaný lev s dvojím ohonem, na levé dvě křídla složená černé barvy. Po podědění Rittberského a Questenberského rodu dán l. 1761 dne 3. prosince Dominikovi hrab. z *KOUNIC* nový erb, totiž: štít, zhora dolů třikrát dělený. V pravo červené pole se zlatým orlem, v levo černé s zl. orlem, který má

panenskou hlavu pod korunou a korunou na prsou a dvěma hvězdami nahoře i dole; prostřední pole jest křížem rozděleno, 1. a 4. zl. s černým medvědem se zl. obojkem, 2. a 3. modré s dvěma bičí křížem přeloženými a ostruhami na nich visícími. Uprostřed prostředního pole jest štítek též křížem rozdělený tak, jako štít l. 1683 potvrzený a v tomto opět štítek křížem rozdělený, v němž 1. a 4. pole zlaté, 2. a 3. modré s černým lvem (s dvojm ohonem). Nad korunovaným štítem 4 helmice se stříb. červenými a modrými, zlatými pokryvadly a na těch helmách od pravé zl. lev, modrá růže, dvě černá křídla a černý lev.

Při udělení knížecího stavu Václavovi Anton. Jozefovi z Kounic (1776, 27. června) erb tento polepšen. Štít zase na tři pole rozdělen. V prostředním zlatém černý orel s panenskou hlavou a zlatými hvězdami v rozích a na prsou téhož orla štítek, takový, jako je v potvrzení l. 1683. Pravé pole červené se zlatým orlem, levé na čtyři pole rozdělené, 1. a 4. modré s dvěma zlatými praporci na způsob burgundského kříže přeloženými, 2. a 3. zlaté s černým medvědem se zl. obojkem, bílým jazykem a bílýma očima. Šest helmic a na nich růže, dvě černá křídla složená, zlatý lev korunovaný s dvojm ohonem, dvě černá pera pštrosová a mezi nimi lilie zlatá (t. j. lekno), dvě černá křídla a mezi nimi orel, modrá lilie a za ní praporce přeložené. Štít drží zlatý lev a černý medvěd a jest zdoben knížecím kloboukem a pláštěm.

9. Hrabě.

Přední rodinou tohoto erbu byli páni z *Oseka*. Nejstarší pečeť Kojaty Hrabíšice z l. 1227 ukazuje dvě hrábě přeložená. Podezřelá jest svým okrouhlým tehdá neobyčejným tvarem. Prvá bez odporu pravá jest Borše z Oseka z r. 1275, na níž pán sám vyobrazen jest, an drží štít a na něm prosté hrábě. Barvy jsou neurčité, aneb snad se podle vkusu držitelů měnily. Aula Caroli obsahuje černé hrábě na stříbrném štítě. Tých erb bez udání komu patří, jest také malován v Roudnickém rukopise E. l. I, 3. Město Bochoř má stříbrné hrábě na červeném štítě. V Paprockého Zrcadle na str. 92 jest popsáno červené hrábě v zlatě a konečně v dotčeném Roudnickém rukopise je malováno též černé hrábě v zlatém poli.

Na pečetěch je nejednou vyobrazeno hrábě s rukou, která je drží, tak ku př. na pečetěch Bohuslavových (1315 a 1316), Boršově (1340), Borše mladšího (1393), Borše l. 1397 a na otisku, který je v museum ve sbírce pečetí. Jako klénot milovali l. 1333 křídlo, jehož spodek je posázen lipovými lupénky.

Někteří rozhojnili si ve 14. st. ten erb a ten se v 15. stol. ustálil a zůstal rodu až do vymření. Obyčejně mívali v 1. a 4. poli lva a v 2. a 3. hrábě, avšak u Jana Borše l. 1419 je to obráceno. Erby takové měli zejména 1375 Boreš, 1394 Boreš starší, 1394 atd. Boreš mladší, 1394—1402 Boreš Bečovský, 1404 Boreš komtur, 1416 Boreš Hrabě, 1419 Jan a Vilém

a 1428 Boreš. Barvy popisují se v Paprockého Zrcadle na str. 92. Hrábě jsou červená ve zlatém, lvi zlatí v modrém a každý drží červené hrábě (což na pečetích nebývá). V dotčeném rukopise Roudnickém jsou černá hrábě v zlatém a červení lvi v zeleném. Za klénot brán k tomuto štítu klobouk s kytou ve 14. století vysoký, v 15. stol. nízký. (Obrazy erbu a 2 pečeti v H. XIII na tab.)

Soudic podlé erbu patří k tomuto rozrodu také *Kostkové z Postupic*, kteří se teprve ok. l. 1379 na Postupice dostali. Barvy jich erbu nejsou na jisto postaveny. V Gruenenberkově sbírce jest erb zlaté hrábě na černém štítě a černém křídle nad helmicí a nápis her Kosga her zu der mergischen Tribau. Za klénot zvolili si vlčí hlavu, která se na pečetích Zdenka K. (1433), Bohuše (1440) a Zdenka (1454) spatřuje. U dvou posledních je podložena korunou. (Obraz erbu H. V, 351.)

Ve východních Čechách vyskytuje se od 14. stol. několik rodin, které měly hrábě v erbu. Ve sbírce Aula Caroli popisuje se erb pana Hájka, totiž zlaté hrábě na modrém štítě a týž erb bez udání rodiny je také vymalován v dotčeném Roudnickém rukopise. Je to erb Bohunka *Hájka z Tismic*, na jehož pečetí (1358, arch. gub.) spatřuje se jako klénot železný klobouk a nad ním dvě kladiva křížem přeložená. Týmž erbem hrábě patří sem i Bohuněk z *Chrastu* (1358), Roštěk z *Tismic* (1371), Bohuněk odtudž (1388), Bohuněk Hájek z *Pertoltic* (1392), Jindřich Roštěk z *Hoštky* (t. j. Hoště 1418) a Petr Hájek z *Popovic* (1455). Jiná pošlost začíná se s Dománkem z *Popovce* (1339, Reg. IV, 245), na jehož pečetí jest kruh s pernatým ozdobením za klénot. Jeho potomky, soudic podle erbu a hesla, byli 1402 Boreš z *Martinic*, odjinud z *Pušic* aneb z *Trojovic*, Frenclin a Jan z *Trojovic*, 1404 Ješek z *Popovce* a z *Čivic* a Frenclin z *Popovce*. Třetí pošlost počíná se Jaroslavem z *Krupé* (psaným de Kropna 1378), přítelem Žižkovým a téhož erbu ještě l. 1461 byli Čeněk a Litolt z *Krupé*. Osamělí erbem hrábě jsou na Moravě Oldřich z *Levňova* (1387—1397) a v Čechách Martin Puš z *Malotic* (hrábě na křídle 1396), Petr z *Miletína* (1415 na stízném listu) a Mikeš ze *Sezemíc* (1450).

Sem patří též rod Zikotů z *Perkněřova Ostrova*. Kolář našel (tuším v Brandýse n. O.) pečeť Jiřího Zikoty, na štítě hrábě o pěti zubech, nad helmou tři pštrosí péra (1575). Taková je i pečeť Burjanova r. 1596. Ve Frankově sbírce v Roudnici udány jsou barvy černé hrábě v zlatém a připsáno, že je vzato z památní knihy Mirků ze Solopisk.

10. Střela.

Erb střely rozšířen byl v jižních Čechách. (Starý obraz H. IV, 64.) Nejznamenitější jeho rodina byli páni ze *Strakonice*. Na nejstarších pečetích téhož rodu (1243 a 1253) od p. Bavora přivěšených jest střela tenká, hrot též tenký se všemi konci ostrými, u dolního konce po stranách jsou křídélka a konec jest rozevřen jako k nasazení na tetivu. Bavor (1274—1308) oblíbil

si široké střešišťe, hrot též takový a rovně usečený, Bavor ze Strakonice (1312), Vilém odtudž (1318—1345), týž (1353—1359), Bavor neb Bašek z *Blatné* (1353—1358) oblíbili si za klénot křídlo. Ve farní vsi Boleticích u Krumlova nalezeny v oltáři cihly s tímto erbem rázovitým, jež pocházejí z počátku 14. století. Barvy poznáváme z řady erbův v zámku Hradeckém a sbírky Aula Caroli. Štít jest zlatý, střešišťe černé a ostatek modré. Červené střešišťe spatřuje se na zajímavém obraze Jana von Strolenburg (asi z r. 1400 v pam. knize bratrstva sv. Kryštofa na Arlberce). Pán stojí, drže pravíci štít a levíci zlatou korouhev, na níž jest střela tak vyobrazena jako na štítě. Nad helmou má korunu a nad ní dvě zlatá křídla složená. Heslo Stralenburg si přimyslel, aby znělo po německu, sice se psal ze Strakonice a pečeť jeho (1397) se také zachovala. (Viz Arch. č. I, 139. Obraz toho H. IX, 67 a jiného XI tab. Obr. pečeti H. VII, 90.)

Druhým znamenitým rodem tohoto erbu byli páni z *Pořešína*. Předek jich Přibík z *Vítějovic* oblíbil si na pečeti helmici s šesti střešišťi ukončenými kytami. (Obr. pečeti H. VII. tab.) První střela spatřuje se l. 1337 na pečeti Přibyslava z Pořešína. Zajímavý klénot má Přibík l. 1346, totiž psí hlavu. (Viz Notizenblatt 1854, S. 128.)

Tudíž se zdá, že to zvíře, které se sokolem erb na pečeti Verněře z Pořešína (1364—1375) drží, také jest pes. Přibík z Pořešína si l. 1364 dal na pečeť štít křížem rozdělený; do 1. a 4. pole dal střelu a 2. a 3. pole ozdobil mřežováním. Obyčejný klénot u Verněře (1364—1375). — Verněř z *Pláně* (1366) má na štítě prostou střelu — Markvarta (ok. l. 1418), Jana (1431), Jana (1466) a Přibíka (1482) jest křídlo buď se střelou aneb bez ní (ač není-li otřena). Na náhrobku Moniky z Pořešína († 1529) v Bubovicích spatřují se dvě střely křížem přeložené. (M. tab. 141 klade zlatou střelu na modrém a tak i příkr. a složená křídla). (Obraz erbu H. III tab. pečeti 1364, 1384, H. III tab. č. 23. a 28.)

Třetí pošlost psala se po Chlumu a Křemží u Krumlova. Nejstarší pečeť zůstavil Jindřich z *Chlumu*, totiž střelu na plamenném kotouči. Beneš z *Křemže* (1378—1384), Přibík odtudž (1380), Přibík z Chlumu (1383) a Smil z Křemže mají střelu za klénot. Jan Smil z Křemže (1424 atd., obr. H. III tab. č. 20. a 30.) zvolil si za klénot křídlo, jež bývá ozdobeno střelou. U Přibíka staršího z Chlumu (1487—1495) jest křídlo střelou prostřeleno. Barev erbu Dubenských z Chlumu, potomků jich známe z obr. M. tab. 132 (červená a bílá). Viz i H. III tab.

Jinou pošlost tvoří vладыky z Újezda. K předkům jich snad patří Albera ze *Stropnice*, odjinud z *Baršova* (1279—1286), na jehož pečetěch střelu spatřujeme. První nám známy z Újezdských, totiž *Brum*, okrášlil svou helmici (1363—1402) tak, jako Přibík z Vítějovic l. 1317 (obraz H. III tab. č. 9.) a Vilém z Újezda dal si střelu na křídla. Bušek z *Poříčí* (1389), Racek z *Maškovce* (1402), Jindřich Kosovec z Poříčí, odjinud z *Kosova* (1389—1404), Vilém ze *Stradova* (1415) a jiní Újezdští dávali si střelu na štít. Barev neznáme.

V blízkém okolí Strakoníc vládla Střela na Štěkni, zejména Bohuslav neb Bušek *ze Štěkně* (1337—1359) a příbuzní jeho Racek (1358) a Jaroš (1375). Avšak téhož rodu byli také Mareš a Verněř *ze Srdova*, tvrze jen malý kousek od Štěkně vzdálené a Předota *ze Dvorce* (nynějšího Slaníku) a Kačka z Nalžov (1397). Potomci Štěkenských byli Racek Odranec *z Drahonic*, Jan a Racek odtudž (1425) a pověstný Jaroš (1436 a t. d.), jenž okolní kraj nemálo pobouřil. Adamem z Drahonic (1466—1482), jenž si střelu také za klénot oblíbil, začínají se *Ploskovští z Drahonic*. Také Domin, farář v Řepici (1360), měl střelu na štítě, ale, poněvadž se píše Dominem ze Strakoníc, lze za to míti, že pečtil znamením svého bývalého pána.

Na Moravě nosil střelu Zaviše *z Třeště* (1358), ale hrot její byl srdcovitý; Janek *z Rosičky*, syn Benešův *z Hrádku* (1379) a Smil z Hrádku (1379), měli střelu za klénot. S touto moravskou pošlostí snad souvisí vladyky *z Velimovic* (u Tábora), zejména Jan (1432), Mikuláš (1443) a Jan (1446—1448). Mikuláš položil si střelu odchylným způsobem na štít, kdežto u všech předešlých obrácena jest hrotem k jednomu z vrchních rohů, stojí u Mikuláše rovně nahoru. L. 1446 ji vidíme i za klénot. Také Mikuláš Choustník *ze Vrance* (1438) má střelu na štítě.

O sobě beze vší spojitosti s jinými vyskytují se Bohuslav (1457) a Václav *ze Tmaně* (1500), nosíce též střelu.

Ze všech pošlostí *Střely* nejdéle trvali *Benedové z Nečtin*. Soudíc podlé erbu města Mašova, který jim v 15. věku patřil, měli stříbrnou střelu na červeném štítě, ale Kolář našel v Salmovském rukopise (XXIII k 4 bibl. Praž.) zlatou střelu na modrém štítě, přikryvadla téže barvy a křídlo černé, střelou proražené. V Jak. sbírce jest modrý štít, zl. pruh pokosem a na něm střela a slož. křídla týmž způsobem zbarvená, jako štít. Podobně M. tab. 1. Téhož erbu byli také 1373 Heřman *z Jeřně*, odjinud z Nečtin (1373) a Racek *ze Zhoře*. Ti jako i Vilém (1419—1422) a Jan (1419) z Nečtin nosili ji nakloněnou k rohu štítu, ale Beneš (1430) přímo vztýčenou, od čehož zase l. 1444 ustoupil. (Obraz erbu Benedův H. I tab. a VIII, 304.)

11. Pruhy pošikem.

Erb tento měli vzácní rodové. Původiště jeho je Plzeňský kraj, odkudž se někteří přestěhovali do Hradeckého kraje a tu moci a jmění nabyli. Proto máme dvojí Potštein a Litice, jedny na Plzeňsku, druhé v Hradecku.

Páni *z Litic, Potšteina a Žinkova* byli jednoho rodu pocházejíce od Drslava, purkrabě Plzeňského (1160—1165), syna jeho Oldřicha *ze Žinkova* († 1192) a vnuka Protivy (1183—1219). Skrže syny Protivovy rozdělili se na Litickou a Potšteinskou pošlost. Onino měli na červeném štítě tři stříbrné pruhy pokosem položené, aneb obráceně v bářvách, aneb směru pruhů. Onen erb vymalován jest v řadě Hradecké a popsán ve sbírce Aula Caroli. Vilém *ze Žinkova* odjinud z Litic (1265) položil pruhy středem

štítu, Soběhrd (1287) přibral si za klénot křídlo. Pozdější Litičtí psali se také z *Lopaty* a naposled z Potšteina a následující strýců svých příkladu, přibrali si za klénot jelení rohy, jako má poprvé Heřman (1389—1400) a potom (1413—1423) syn jeho Vilém Lopata. Druhdy si brávali hesla od jiných míst jako l. 1343 Oldřich z *Mítvaldu* a l. 1368 Heřman z *Nevída*. (Pečeť Litických H. IX tab.)

Potšteinstí pocházeli od Půty (1245 a t. d.) syna Protivy Žinkovského a skrze syny jeho Půtu a Procka rozdělili se na dvě větve. Onen (1287—1317) psal se l. 1287 z Mladého Potšteina a l. 1304 z *Boru*, tak se psali synové jeho, kteří Bor a Žinkov s Potšteinem drželi. Potomstvo jich vymřelo ok. l. 1437. Také tito páni oblíbili si jelení rohy za klénot a má je l. 1409 Bavor, poslední z nich.

Procek dotčený († 1312) jest předek těch pánů z Potšteina, kteří seděli ve východních Čechách. Erb jich krásně vytesaný nalezen byl v ssutinách kláštera ve Vysokém Mýtě. Na štítě jest pět pruhů pošikem položených nad helmici hrncovitou točenice, jejíž svislý konec má třepení, nad tím koruna a dva jelení rohy o třech parozích. (Obraz v Soupise Vysokomýtska 148. Viz i H. II tab. IV, 64, IX, 242.) Barvy byly jako u Litických a rohy červené. Mikuláš (1323) syn Prockův měl nad helmou prkno a přes ně tři pruhy, jako na štítě; Ješek, syn jeho, přijal za klénot rohy a l. 1359 dal si mezi ně ptáka vyletujícího na způsob orlice. Jednoduchého štítu s jeleními rohy drželi se do konce 15. věku. Janem z Potšteina (1507) začíná se rozšířený erb. Podle Roudnického rukopisu E 1. I 1. byl štít křížem rozdělen a v polích střídaly se 3 červené pruhy ve stříbrném a pět zlatých růžic v modrém, točenice červená a stříbrná, zlatá koruna a červené rohy. Kolář našel již v psaném rukopise 8330 tento erb: štít křížem rozdělený, tři stříbrné pruhy na červeném, pět zl. růžic na modrém, stříbrné parohy a přikryvadla červená, bílá a modrá, zlatá. Takový erb nachází se na pečetích všech pozdějších *Žampachů z Potšteina*, na př. l. 1564 Jana Burjana, l. 1569 Viléma. (Viz i Paprockého o st. pam. 345. Pod. obraz M. tab. 37.) Když byl Zdeněk Žampach l. 1622 dne 23. dubna do stavu říšských hrabat povýšen, polepšen jeho erb tak, že měl v 1. a 4. poli černém zl. korunovaného lva s dvojím ocasem, 2. a 3. červené se stříbrnými pruhy, štítek s černým orlem pod korunou a zlatým F na prsou, dvě helmice, přikryvadla černo-zlatá a červenobílá, na levé helmici zl. lva, na pravé černého orla.

Druhou vzácnou rodinou tohoto erbu byli páni z *Dobrušky* a z *Opočna*, jichž spojitost s předešlými není známa. Erb jich byl týž, jako Litických. Zachoval se v erbu města Dobrušky, dva stříbrné pruhy pokosem na červ. štítě, jak se objevuje na pečetí 15. stol. též v erbu městečka Sezemic (tři červené pruhy na stříbrném). V kostele Sezemském, z bývalého kláštera pocházejícím, vidí se týž erb, totiž dva červené pruhy pošikem a dva stříbrné. Týž erb, tak jako poslední, ale pruhy pokosem viděti jest na starožitném náhrobku v Bohuslavicích. Rovná se docela erbu, který měl l. 1284 Mutina z *Kostomlat*, předek jich a podobný jest erbu Mutiny z Do-

brušky (1320 a 1359) a Perchty z Kostomlat (1351). Sezema z Dobrušky vzal si za klénot křídlo, přes něj jde pruh (tedy stříbrný na červeném). Ke sklonku 14. st. přijati jsou od pánů z Choustníka na spolek erbu a jmění (stalo se asi l. 1395), pročež oboje rodiny měly pak stejný štít a jen klénotem se lišily. Páni z *Opočna* (jak se teď jmenovávali také) měli křížem rozdělený štít, ve dvou polích po žebříku a ve dvou po dvou pruzích a za klénot křídlo s pruhem pokosem položeným. Štěpán (1396), Jaroslav (1398, 1400, 1402, 1408), dali žebříky na přední místo, Jan (1400) na druhé. Jaroslav l. 1400 novotu začal, že měl jen po jediném pruhu a Jan Městecký zavedl si l. 1427 i to, že měl přes celý štít nerozdělený jediný pruh a nad ním a pod ním žebříky. Jeho žebříky na korouhvi malované (1419) připomínají se též ve Starých letopisech na str. 28. (Obraz H. V tab. 2, č. 1. a 6., viz i H. IX tab.)

Třetí vzácnou rodinou tohoto erbu byli páni z *Častolovic*, kteří se oblíbeným svým jménem Půta druží k pánům z Potšteina. Štít byl stříbrný a na něm tři modré pruhy pokosem (Aula Caroli. Tak i M. tab. 95.) Na nejstarší pečetí Půtově (1351) jsou jen dva pruhy pošikem a klénotem jest křídlo též s dvěma pruhy. Tak se to shledává na všech jejich pečetěch až do vymření, kromě Půty l. 1422, který měl tři pruhy pokosem i na štítě i na křídle. (Obr. H. II tab.)

Kromě těchto panských rodin patří sem dvě vladycké. Mikuláš z *Kařez* (1441) měl na štítě dva pruhy pošikem a Jindřich *Hvozď z Horoušan* (1437) tři pruhy týmž způsobem a na helmě vysokou kytu. Konečně jest v Drážďanském arch. (1450) pečeť jakéhosi Drslava, na níž jsou tři pruhy pokosem, ale na pečetí nelze nic více přecísti, než jeho jediné jméno křestné.

12. Pruhy vrchní.

Vzácný a starožitný rod, který nám daroval krále Jiříka, měl štít stříbrný a od vrchu jeho až do polovice položeny byly napříč tři černé pruhy. Barvy jsou na jisto postaveny sbírkou Aula Caroli, obrazem v Píseckém paláci a Paprockého Zrcadlem (na str. 32). První předkové Smil a Boček (1255) psali se ze *Zbraslavě* a bratr jich Kuna na pečetí se jen píše, že je Bočkův bratr. Kuna má tři pruhy na štítu souměrně rozdělené, ale bratří jeho mají je v vrchní polovici a zaokrouhlené, jak by se kreslily na štítě hodně vydutém. Arkleb ze *Stařechovic* (1261) má štít jako Kuna a první za klénot křídlo se třemi pruhy. Heralt z *Obřan* (1279—1287) zvolil si zase pruhy v horní polovici, ale Kuna z *Kunštátu* rozložil si je zase po celém štítě. Heralt z *Kunštátu* (1325—1346) zavedl si za klénot rohy peřím ozdobené, v němž ho následoval (1351) nejstarší jeho syn Smil řečený z *Cynarodu* (Kunarode?). Tento způsob pak opuštěn hned potom a zavedena jako klénot křídla složená se třemi pruhy na vrchním. Poslední z nich dávali si i křídla rozložená s pruhy na každém z nich, jako 1521 Jan Kuna z Kunštátu, ano Prokop Zajímáč (1491) položil si pruhy mezi

křídla. Podle sídel svých psávali se někteří z *Jevišovic*, z *Lestnice*, z *Poděbrad*. (Obrazy erbův H. II a XII tab.)

Drnovští z Drnovic byli stejného erbu s Kunštátskými, ale spojitost obou není zřejma.

(Obrazy Kunštátských K B tab. 50 a 51.)

13. Hvězda.

Diviš kmet, který žil na poč. 12. st., byl předkem dvou rodin, z nichž jednu lze do r. 1224 (skrže bratří Bohutu, Diviše a Jindřicha a Jindřicha, Petra a Bohutu, Jindřichovy syny) stopovati; ona první dosud žije. Erbem jich byla ode dávna na modrém štítě zlatá hvězda buď o šesti neb osmi špicích. Tak svědčí řada v Hradeckém zámku, Aula Caroli, palác Písecký, věž zámku Blatenského a kromě starých popisů i nynější způsob (Viz M. tab. 76.) Hvězda o osmi špicích je starší; je třikráte na pečetí Jaroslava ze Šternberka (1284), Alberta (1296) a jiných pánů 13., 14. a 15. st. První hvězdu o šesti špicích našli jsme u Jana ze *Chvojna* (1409), ale i po něm jsou hvězdy o osmi špicích častější.

Albert ze *Šternberka* (1287) vzal si za klénot hvězdu, jejíž špice každá na konci ozdobena byla třemi kytami. Podobné ozdobení na klénotu oblíbili si i Albert (1297), Boleslav (1297), Jan (1349) a Jaroslav (1353). L. 1375 ozdobil si Jaroslav konce špici lipovými lupeny. Po vyměnění moravských větví udržely se v Čechách dvě větve, z nichž Holická také dávno vymřela. Od 16. st. bylo zvykem, že si za klénot dávali dvě složená křídla, mezi nimiž vynikala hvězda, jako vyobrazeno v Paprockého O stavu panském na str. 171. (Viz k tomu i, co psáno v Pam. arch. II, 34.)

Šternberkové zachovali svůj krásný a jednoduchý erb posud. (Obrazy erbu H. II tab. a IV, 64.)

Rod vladyk *Korkýřů z Draškova* měl na modrém štítě zlatou hvězdu, ale klénotem byl čáp. (Paprocký o st. pan. 399. Joh. Orphei Idyllion, Farrag. II. Viz i Soupis Klatov., str. 95, a M. tab. 135 a Frankovu sbírka v Roudnici.) Na pečetí Odolena z Draškova l. 1356 spatřuje se hvězda o šesti, l. 1357 o osmi špicích; čáp jest na obou pečetích. Tím tuším, se dává znáti, že byli stejného původu krevního se Šternberky, ale po jiném rodu erbu čápa dědili.

Na pečetí Bohunka z *Vesce* (v listu 1366, 4. Aug. Zdenka z Ronova v bibl. Pražské) spatřuje se hvězda o 10 špicích.

Na Moravě žili Heřman a Jan z *Kunžaku* (1392, 4106 Jan z *Rauspruku*). Oba měli na štítě hvězdu o osmi špicích a onen za klénot dvě polovičné hvězdy, každou o čtyřech špicích, zády k sobě obrácené. Téhož erbu byl l. 1370 „Hartlibus de Lechnicz“ (tuším z *Lehovic* — Kolář z pam. Louckých).

Zvláštní hvězdu měl l. 1364 Jan z *Ledenic*, totiž o šesti špicích a každou špici kytou ozdobenou a to jen za klénot. Jindříšek z *Kladrub* (1436) měl též znamení na štítě ale o osmi špicích.

14. Labuť.

Erbu toho byla jen jediná rodina, ale ve 14. a 15. st. velmi rozvětvená. Starý popis erbu tohoto obsahuje Aula Caroli, totiž stříbrnou labuť na červeném štítě; tak je i vymalován na paláci Píseckém a v erbu města Boru. (Viz i obr. H. III tab.) Majestátem d. 1602, 4. Sept. potvrzen Borským nad obrazem města štít červené neb rubínové barvy a v něm labuť se zlatými nohami a pyskem k pravé straně obrácena stojí, nad týmž štítem kolčí helm a okolo přikryvadla bílé a červené barvy, nad tím krk labutí až po prsy se zlatým pyskem, k pravé straně obrácený. (Arch. Borský. Obr. M. tab. 76.) Nejstarší pečeti jsou l. 1257 Ratmíra z *Lestkova*, l. 1286 Bohuslava z *Boru* a l. 1320 Dobeše a Buška odtudž. Bohuslav ze Švamberka (1361—1385) přibral si za klénot hlavu a krk labutí tím způsobem, jako je popsáno v erbu Borském. Od dob Hynka Hanovce ze Švamberka stalo se zvykem dávat i za klénot celou labuť. Erbem labutě také pečtili 1364 Ratmír z *Lestkova*, 1362 Racek z *Věžky*, 1362 Jaroslav a Oldřich z *Milíkova* a na Moravě 1437 Matěj Švamberk z *Skřína*. Jan ze Švamberka (1472 a t. d.) jsa mistrem převorství, přibral si na štít kříž a měl v l. a 4. poli kříž, v 2. a 3. labuť.

Jaký byl erb Švamberský v 16. st., viděti jest u Paprockého. (O st. pan. 212.) Když pošlost Borská pod obojí jmění Rožemberské podědila, došlo ke spojení erbu Rožemberského se Švamberským. Podlé majestátu (1614 24. Febr.) daného Janovi Jiřímu ze Švamberka, byl nový erb takový: Štít polovičný, v pravé bílé polovici růže červená Rožemberská o pěti listech a v druhé červené, labuť své přirozené barvy bílé, vzhůru k pravé straně obrácená, krk přiohnutý s pysky, též nohami zlaté barvy, z nichžto na levé stojí a pravou jako k chodu přivyzdviženou má. Nad štítem dvě otevřené turnýřské helmy k sobě obrácené nad každou štítu polovicí, na pravém koruna zlatá královská, z níž růže vyniká, na druhé labuť; přikryvadla bílá a červ. (Reg. král. M. tab. 76.) Týmž erbem pečtil l. 1647 Petr ze Švamberka (Arch. Hradecký.) a l. 1656 Adam, bratr jeho. (Arch. mus.) Když tento zemřel, přešly všechna jeho práva a tudíž i erb, k němuž již Adam jediný měl právo, na jeho nejbližšího příbuzného Karla hrab. z Paaru a s královským povolením (1665, 28. Novmb.) vsazen do jeho erbu jako prostřední štítek na čestné místo totiž štít polovičný, v levo červený a na zeleném pahrbku bílá labuť s pravou nohou pozdviženou, v pravo dvě polovice, ve vrchní, bílé červená růže o pěti listech, zpodní červená s třemi pokosem položenými bílými pruhy.

Erb tak zvaných Kruchynův neb Krušinův jest vymyšlen a padělán podle erbu Krušinův z Lichtenburka a ze Švamberka. Nenajde se na žádném originálu. (Obr. M. tab. 12.)

15. Trojlist.

Krásný erb Říčanských, totiž tři leknové lupeny (1433 tria folia, quae in aquis supernatare videntur.) s prodlouženými řapíky uprostřed štítu tak spojené, že dva lupeny směřovaly ke koutům a třetí ke zpodu štítu. Barva štítu byla červená, listy stříbrné a bílé. Tak je viděti v starých erbovnících, Píseckém paláci, v Ledeckém kostele a u Paprockého O stavu pan. 206. Někdy, a to zřídka, se nachází, že řapíky nesbíhají se v prostředku štítu, nýbrž jdou od lupenu k lupenu, tvoříce trojhran. Takový erb vyobrazen jest v Paprockého Zrcadle na str. 155 a nachází se na pečetí Chvala z Řičan l. 1442.

Krásná jest pečť Ondřeje komorníka (1266, 1267, Arch. Břevnov. kap. Praž.) Rapota (1279 purkrabě Pražský, Reg. II 507) má trojlist obráceně (jedním lupenem nahoru) ve hvězdě o 7 špicích, z níž 7 kladiv vyniká. Též takovou pečť, ale trojlist, jako všude jinde, má Oldřich z Křiv-soudova (1279) tamže. Z množství pečeti zachovaných vybíráme jen následující: Na pečetí Rudolfově z *Cehnic* (1342, Arch. bibl. Prag.) jsou lupeny na krajích jako ohnuté a na každém u stopky tři bouličky do trojhranu. Heřman z *Tehova* (1349, 1353, Arch. kapit. a Třeboňský) má též kraje jako ohnuté, ale bez bouliček. Jimram z *Práhnovic* (1349, Arch. bibl. Praž.) má též trojlist. Erb Jana, faráře v Souticích popisuje se: Clypeus triangularis, in quo tria folia ermodactilli ad quemlibet angulum protensa. (Lib. erect. XII, 30.) Ješek Bláznice z Řičan (1398, Arch. Břevnov.) má kromě dotčeného znamení na štítě ještě zvláštní klénot, totiž vrš položenou, z níž kornout vyniká. Téhož erbu trojlistu jsou i 1415 Chval z *Hostovic*, 1430 Heřmánek z *Hrádku*, 1743 Jan Honcovský z *Klenovic* a Řičanští na Moravě v 15. století. Karel z Řičan (1434, Arch. Třeboňský) měl za klénot křídlo a na něm tři lupeny, však každý o sobě. Chval z Řičan pak (1442, Arch. města Ledče) měl trojlist týmž způsobem, jako má Paprocký v Zrcadle na str. 155. Konečně měl Burjan Ledecký z Řičan (1511, Arch. Hradecký) kruh na tom místě, kde se stopky sbíhají. (Obr. M. tab. 20, H. IV. tab. tři pečeti H. XII tab.)

16. Čtyři střely.

Erbovní znamení rodu tohoto, jehož přední rodina byli *Švabenští ze Švabenic*, byly čtyři střely do čtyř stran postavené a střelišti uprostřed štítu do čtverhránku neb kruhu spojené. Barvy našel Kolář v dotčeném rukopise č. 8330, totiž černý štít, čtverhran (t. j. kolo) a střeliště zlaté, hroty střel stříbrné, na helmici zlatý a černý roh a přikryvadla černé a zlaté barvy. V jiném rukopise, někde na Moravě, našel k r. 1628 malovaný erb, na němž byl modrý štít a střely zlaté. (Srovnej i Pam. arch. VII, 440—441.)

Erb ten měl l. 1262—1268 Idik z *Úpy*, odjinud z *Úsově* a l. 1277 Vítek ze *Švabenic*, odjinud z *Rodenberka* (nějakého hradu neznámé polohy).